

50058 - بەك ياشنىپ كەتكەنلىكى سەۋەبىدىن كىچىك تەرەتنى توختىتالمايدىغان كىشى شۇ ھالەتتە ناماز ئوقۇپ-روزا تۇتامدۇ؟

سوئال

دادام بەك ياشنىپ قالدى (يەنى 105 ياشقا كىرىپ قالدى) بەزى ئىسنى يوقۇتۇپ قويغۇچىغا ئوخشاپ قالدۇ،
بىزنى بەزى ۋاقىتتا تونۇيدۇ، بەزى ۋاقىتتا تونۇمايدۇ، ئاخىرقى يىللاردا تەرەت توختىتالمايدىغان بولۇپ قالدى،
بەزى كۈنلىرى كىيىملىرىنى بىر قانچە قېتىم ئالماشتۇرۇپ قويىمىز، تەرەت بولمىسىمۇ ناماز ئوقۇسا بولامدۇ؟
روزىمۇ تۇتامدۇ؟، بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمىز.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق

گۈزەل مەدھىيەلەر ئالەملەرنىڭ
پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر.

دادىڭىزنىڭ ئەھۋالى

ئەقلى ۋە ئىدراكى جايىدا بولغاندا، ئۇنىڭغا
بېرىلىدىغان ھۆكۈمىمۇ ئوخشىمايدۇ، ئەگەر
ئەقلى-ھوشىنى يوقىتىپ قويغاندا، تەرەت ئېلىشقىمۇ،
ناماز ئوقۇشقىمۇ ۋە ياكى روزا
تۇتۇشقىمۇ بۇيرۇلمايدۇ، ئەقلى-ھوشى
جايىغا كەلگەندە، ئۇنىڭغا قىيىن بولمىغان
شارائىتتا، كۈچىنىڭ يېتىشىچە شەرىئەت
كۆرسەتمىلىرىگە ئەمەل قىلىشقا
بۇيرۇلىدۇ.

شەيخ مۇھەممەد

ئىبنى سالىھ ئەلئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھدىن:
ئەقلىنى يوقاتقۇچى، دۆت، ساراڭ ۋە سەبى
بالىلارغا روزا تۇتۇش پەرز بولامدۇ؟ دەپ
سورالغاندا، شەيخ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دەيدۇ:

“ئىنسان ئىبادەتكە لايىق بولغاندا، يەنى ئەقلى-ھوشى
جايدا ئەمەل-ئىبادەتلەرنى ئادا قىلالايدىغان
بولغاندا، ئاللاھ تائالا
ئۇنىڭغا ئىبادەتلەرنى پەرز قىلىدۇ.
ئەمما ئەقلى-ھوشى جايدا بولمىسا، ئۇنىڭغا ئىبادەت
قىلىش پەرز بولمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن
ساراڭ ۋە ئاق-قارىنى ئايرىيالايدىغان سەبى بالىلارغا
ئىبادەت ۋاجىپ بولمايدۇ. ساراڭلىق دەرىجىسىگە
يەتمىگەن بولسىمۇ ئەقلى تولۇق بولمىغان
كىشىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاشتۇر. مانا بۇ ئاللاھ تائالانىڭ
رەھىمىتىدىندۇر. شۇنىڭدەك سوئالدا
سورالغاندەك، بەك ياشنىپ كەتكەنلىك
سەۋەبىدىن ئەقلىنى يوقۇتۇپ قويغان
كىشىگىمۇ ناماز، روزا، تەرەت قاتارلىق ئىبادەتلەر
پەرز بولمايدۇ، چۈنكى ئەقلى-ھوشىنى يوقۇتۇپ
قويغان كىشى بىر نەرسىنى ئايرىيالايدىغان كىچىك بالىنىڭ ئورنىدا
بولدۇ. ئۇ بوۋايدىن شەرىئە تەكلىپلەر
چۈشۈپ كېتىدۇ، تەرەت ئىلىش، ناماز
ئوقۇش ۋە روزا تۇتۇش كېرەك
بولمايدۇ، ئەمما ئىقتىسادى ئىبادەتلەر بولسا،
گەرچە ئۇ ياشنىپ قالغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ
مال-مۈلكى ئارقىلىق ئادا قىلىنىدۇ. ئۇ كىشىنىڭ
مال-مۈلكى زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يەتكەن
بولسا، ئۇنىڭ ئىشلىرىغا ئىگە بولغۇچى ئۇنىڭ
مېلىدىن ئۆلچەملىك ھالدا زاكاتنى ئايرىيدۇ. چۈنكى
زاكات مالغا ئالاقىدار ئىبادەت بولغانلىقى ئۈچۈن مىلى بار كىشىدىن
گەرچە ئەقلى-ھوشى بولمىسىمۇ مېلىغا زاكات
بېرىش پەرز بولىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا

مۇنداق دەيدۇ: ﴿حُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ

بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ تەرجىمىسى: «(ئى

مۇھەممەد! ئۇلارنىڭ ماللىرىنىڭ بىر قىسمىنى
سەدىقە ھېسابىدا ئالغىنى، ئۇنىڭ بىلەن
ئۇلارنى گۇناھلىرىدىن پاكلىغايسەن ۋە
ياخشىلىقلىرىنى كۆپەيتكەيسەن، ئۇلارغا دۇئا
قىلغىن، شۈبھىسىزكى، سېنىڭ دۇئايىڭ ئۇلارغا
خاتىرجەملىك ئېلىپ كېلىدۇ، ئاللاھ ئۇلارنىڭ
سۆزىنى ئاڭلاپ تۇرغۇچى، نىيەتلىرىنى بىلىپ
تۇرغۇچىدۇر. [سۈرە تەۋبە
103-ئايەت].

ئاللاھ

تائالا ئايەتتە: **«ئۇلاردىن زاكات ئالغىن دېمىدى
بەلكى ئۇلارنىڭ ماللىرىدىن ئالغىن، دېدى».**

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇئاز

رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى يەمەنگە

ئەۋەتكەن ۋاقتىدا ئۇنىڭغا مۇنداق

دېگەن: **«ئاللاھ تائالا ئۇلارنىڭ ماللىرىغا زاكاتنى**

پەرز قىلغانلىقىنى بىلدۈرگەن، ئۇلارنىڭ بايلىرىدىن ئېلىپ

كەمبەغەللىرىگە بەرگەن». ھەدىستە

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: ئۇلارنىڭ

ماللىرىغا زاكاتنى پەرز قىلدى، دېدى. گەرچە زاكات مال

ئىگىسىدىن ئېلىنسىمۇ، ئۇنىڭ مالغا پەرز

قىلىنغانلىقىنى بايان قىلدى.

ھەرھالدا: ئىقتىسادى

ئىبادەتلەر ئۈچۈن كىشى ياشىنىپ كەتكەن بولسىمۇ

ئۇنىڭ زىممىسىدىن ساقىت بولمايدۇ. ئەمما ناماز، روزا،

تەرەتكە ئوخشاش جىسمانىي ئىبادەتلەر ياشانغانلىق سەۋەبىدىن

ئەقلىنى يوقۇتۇپ قويغان مەزكۇر كىشىنىڭ

زىممىسىدىن ساقىت بولىدۇ. [شەيخ ئىبنى

ئۇسەيمىننىڭ پەتىۋالار توپلىمى " ناملىقئەسىرى (19/4-نومۇرلۇق
سوئال)] .

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن
رەھىمەھۇللاھدىن: بەزىدە ئەقلى جايدا،
بەزى ۋاقىتلاردا ئەقلىنى يوقۇتۇپ قويدىغان ياكى
بىر كۈن ساق بولسا يەنە بىر كۈن ئەقلىنى
يوقۇتۇپ قويدىغان كىشىنىڭ تۇتقان روزىسىنىڭ
ھۆكۈمى قانداق بولىدۇ؟ دەپ سورالغاندا، شەيخ جاۋاپ
بېرىپ مۇنداق دەيدۇ: "ھۆكۈم
ئىللەت بويىچە بولىدۇ. ئۇ كىشىنىڭ ئەقلى-ھوشى
جايدا، ساق بولغان كۈنلىرىدە روزا تۇتۇش پەرز
بولىدۇ، ئەقلىنى يوقاتقان كۈنلىرىدە روزا
تۇتۇش پەرز بولمايدۇ. مەسىلەن: بىر كۈن
ساراڭ بولۇپ، بىر كۈن ساق بولغان بولسا، ساق كۈنىدە
روزا تۇتۇش پەرز بولىدۇ، ئەقلىنى يوقاتقان
كۈنىدە روزا تۇتۇش كېرەك
بولمايدۇ." [شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن
پەتىۋالار توپلىمى " (19/43-نومۇرلۇق سوئال)] .